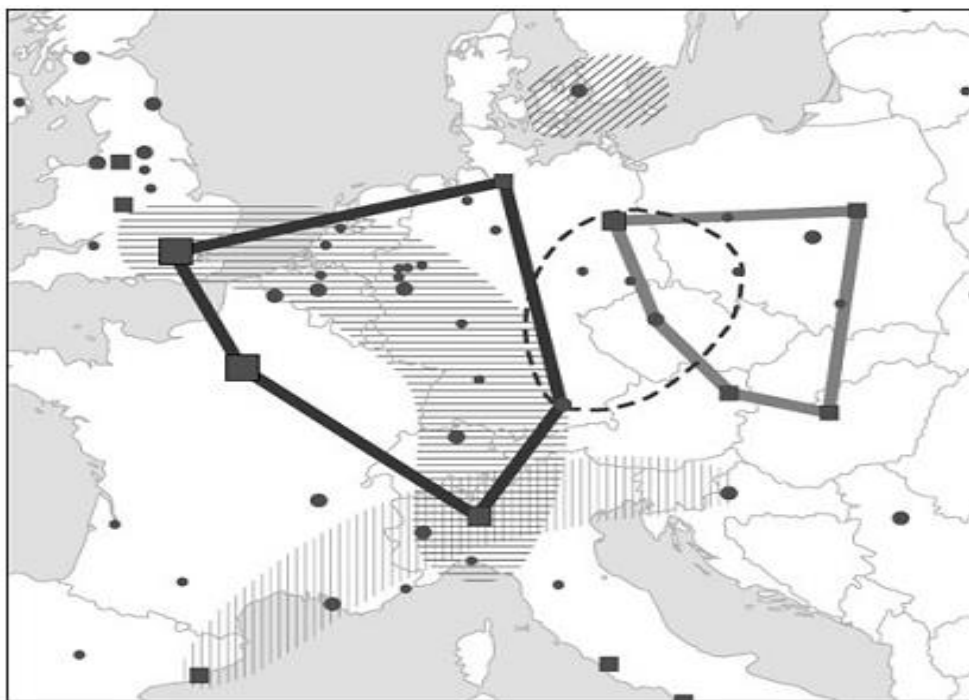

A kelet-közép-európai regionális központok fejlődési sajátosságai

Rechnitzer János – Páthy Ádám
Magyar Regionális Tudományi Társaság XVII. Vándorgyűlése
Sopron, 2019 október 11.

Európai makrorégiók

(Forrás: Leibenath et al. 2006)

- „Nyugat-európai Pentagon“
- „Közép-európai Pentagon“
- Kék banán;
- Sunbelt övezet
(Szlovénia + Záhgráb);
- Öresund térség

Europäische Makroregionen Evropské makroregiony

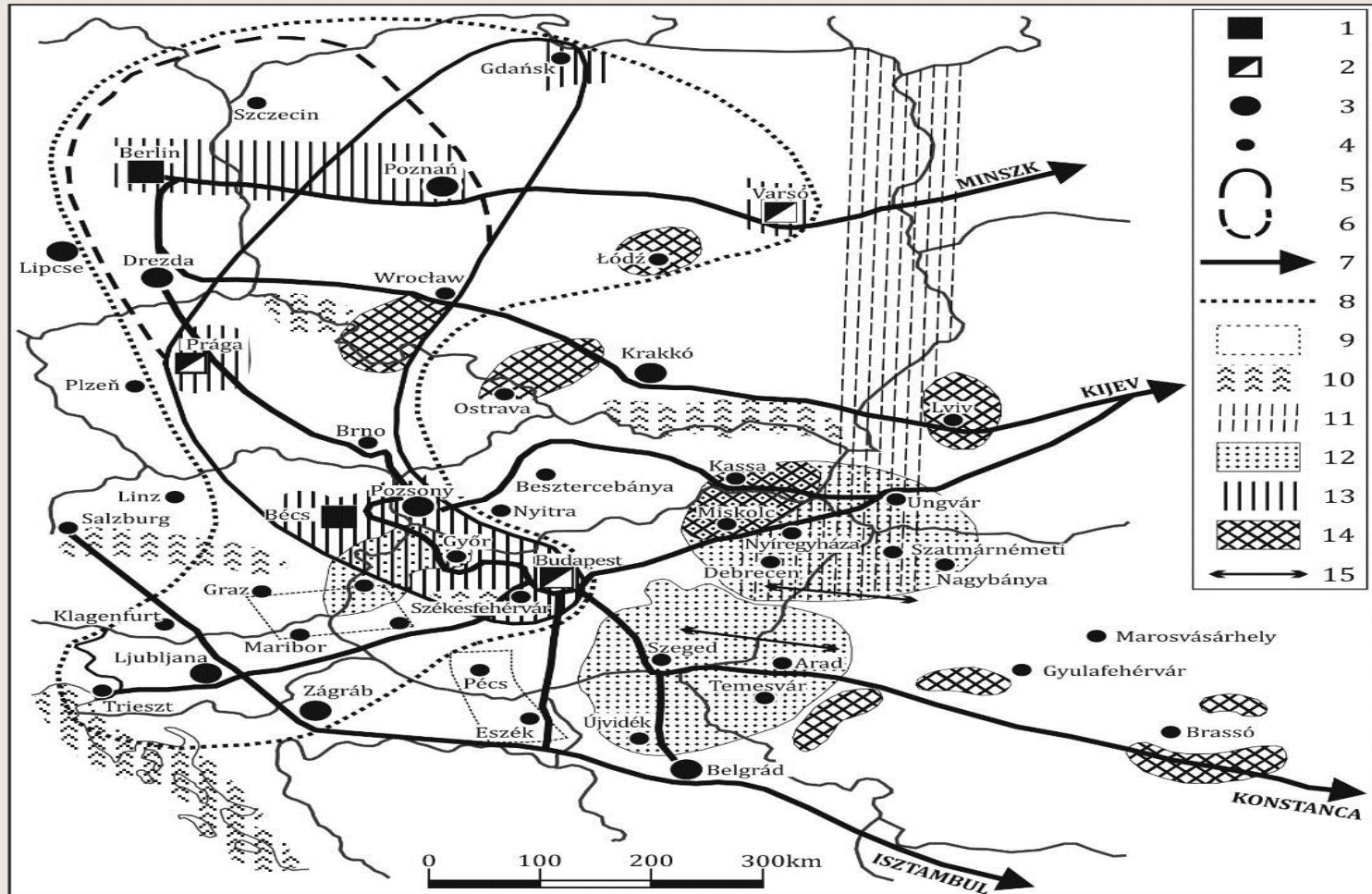
- Erweiterter deutsch-tschechischer Grenzraum
rozšířená česko-německé příhraničí
- „Westeuropäisches Pentagon“
„Západoevropský pentagon“
- „Mitteleuropäisches Pentagon“
„Středoevropský pentagon“
- „Blaue Banane“
„Modrý banán“
- „Sun Belt“
- Øresund-Region
Øresund-region

Städte, města

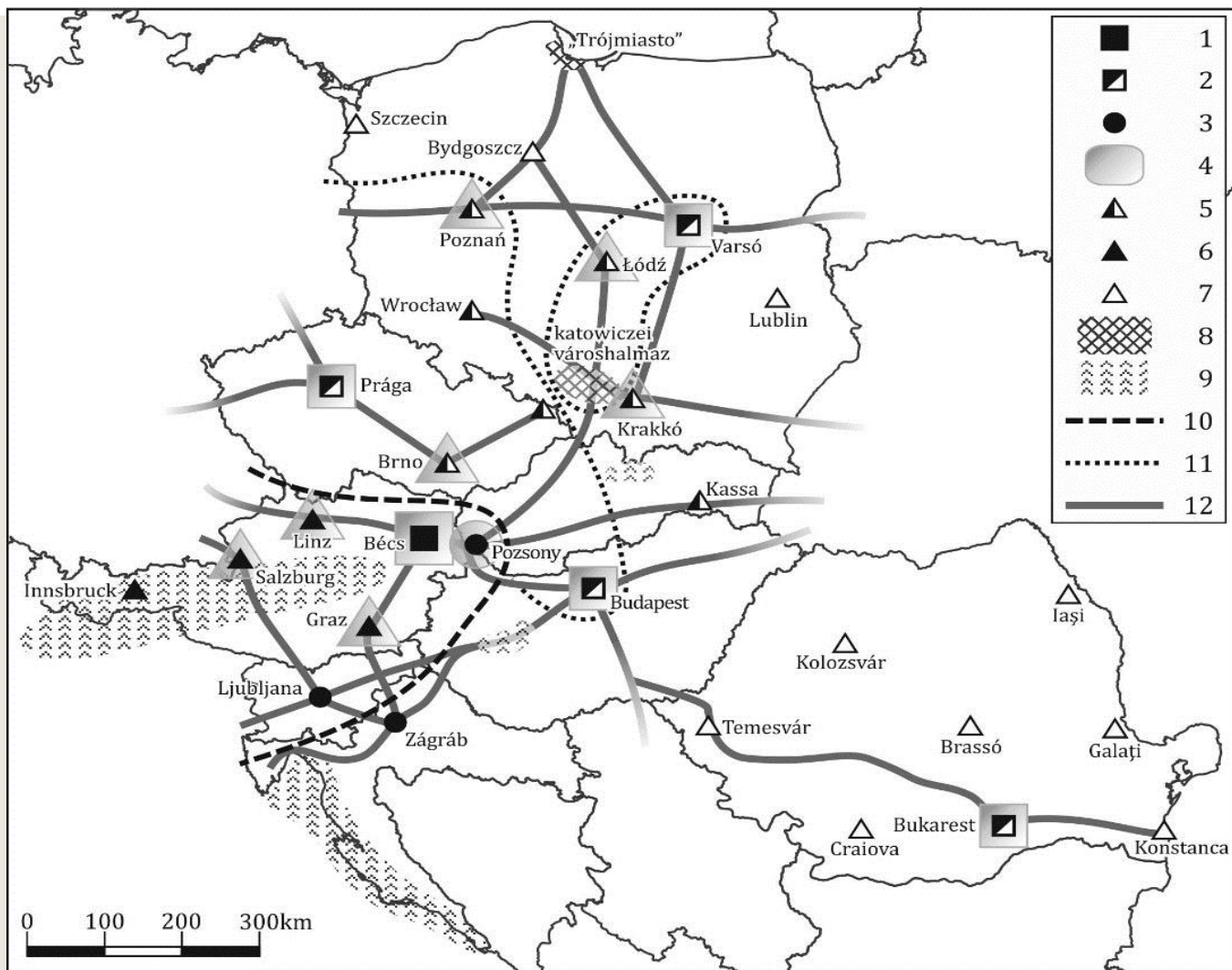
- 0,5 bis < 0,75 Mio Ew., obyv.
- 0,75 bis < 1,5 Mio Ew., obyv.
- 1,5 bis < 3,0 Mio Ew., obyv.
- 3,0 bis < 6,0 Mio Ew., obyv.
- > 6,0 Mio Ew., obyv.

0 250 500 km

(Kelet-)Közép-Európa tér szerkezete, 1995

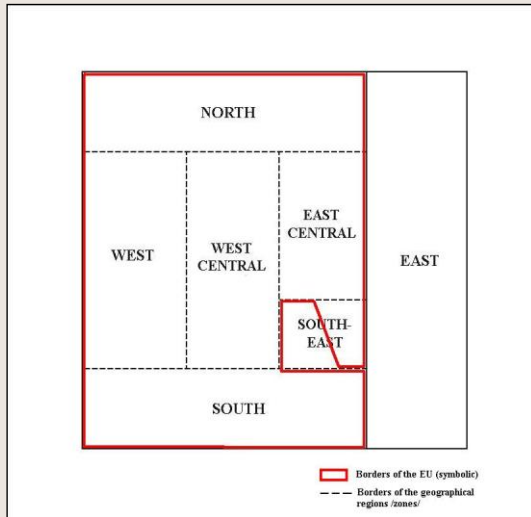
(Kelet-)Közép-Európa társzerkezete, 2010

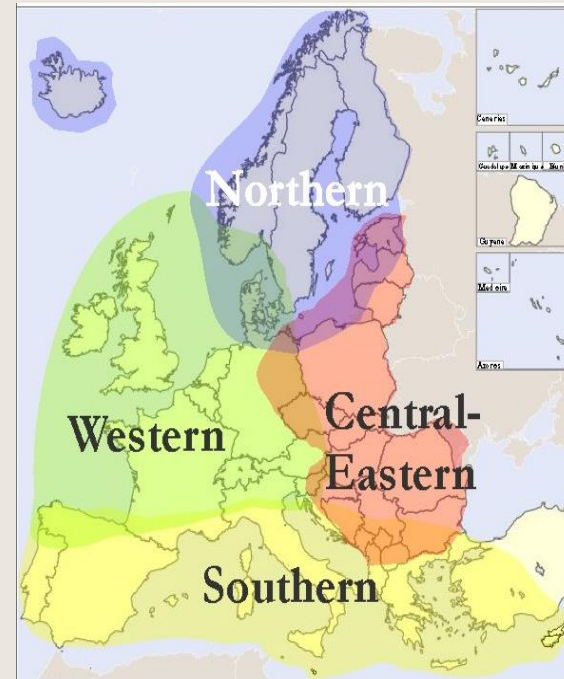
(Kelet-)Közép-Európa

Lehatárolás 1.

Kelet-Közép-Európa (KKE):
- többféle lehatárolás

Probáld, Szabó 2005

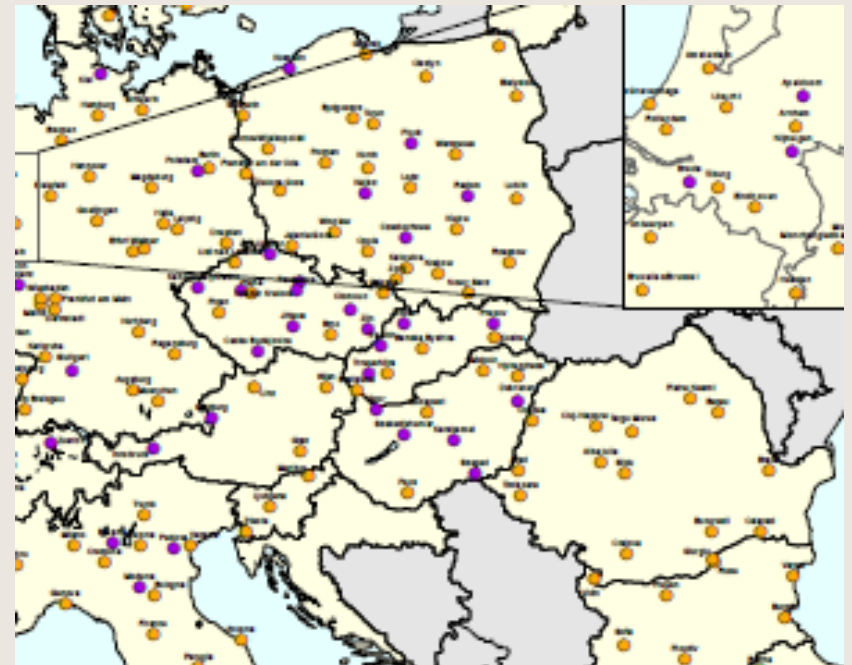
Területi Agenda (Sütő-Salamin-Szabó 2010)

(Kelet-)Közép-Európa

Lehatárolás 2.

Kelet-Közép-Európa „magyar szemszög”:

- V4 + a szomszédaink (Ausztria (NYKE), Szerbia (nemEU), Ukrajna (exCCCP))
- EU: NUTS 3 adatok, városi adatok (Urban audit...)

Centrumtárségek

The territorial situation of human development

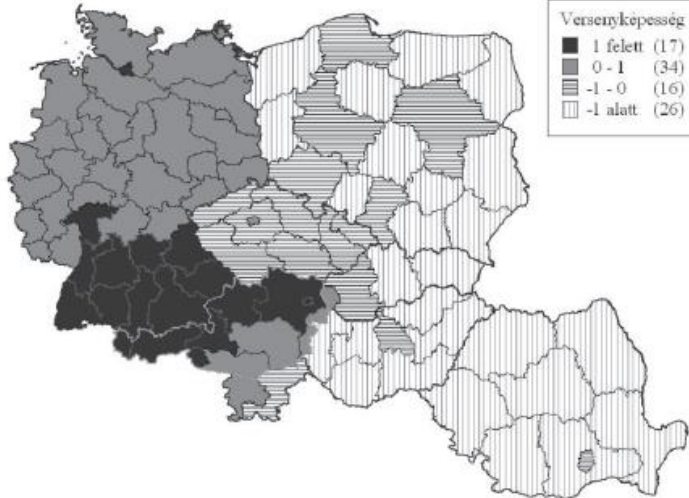
High development

Medium development

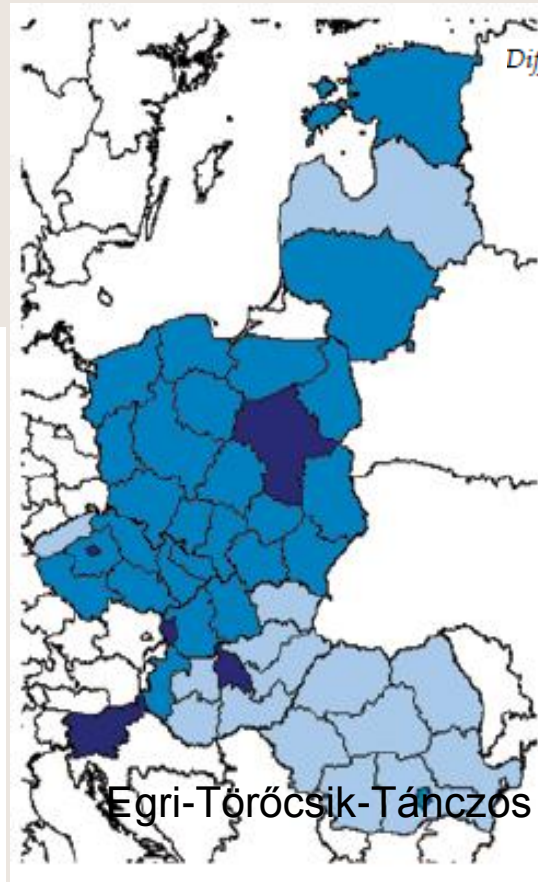
Low development

Different growth dynamic: GDP pc growth, % (2005/1995)

3. ábra Kelet-Közép-Európa régióinak versenyképessége

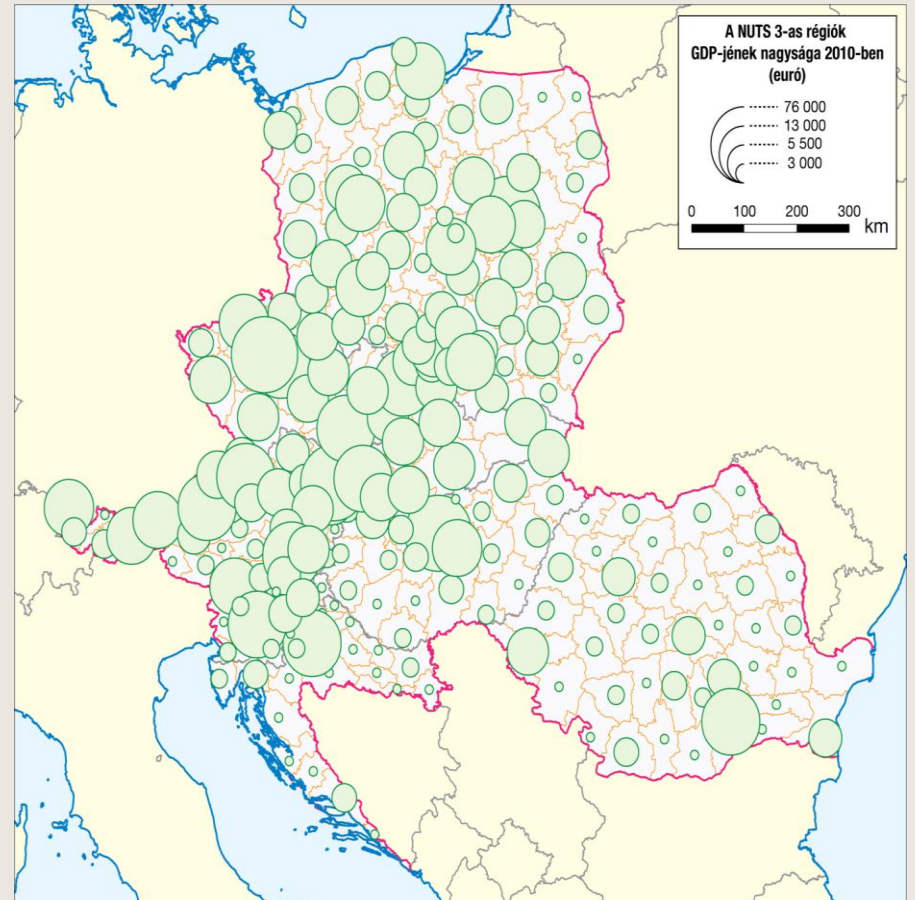
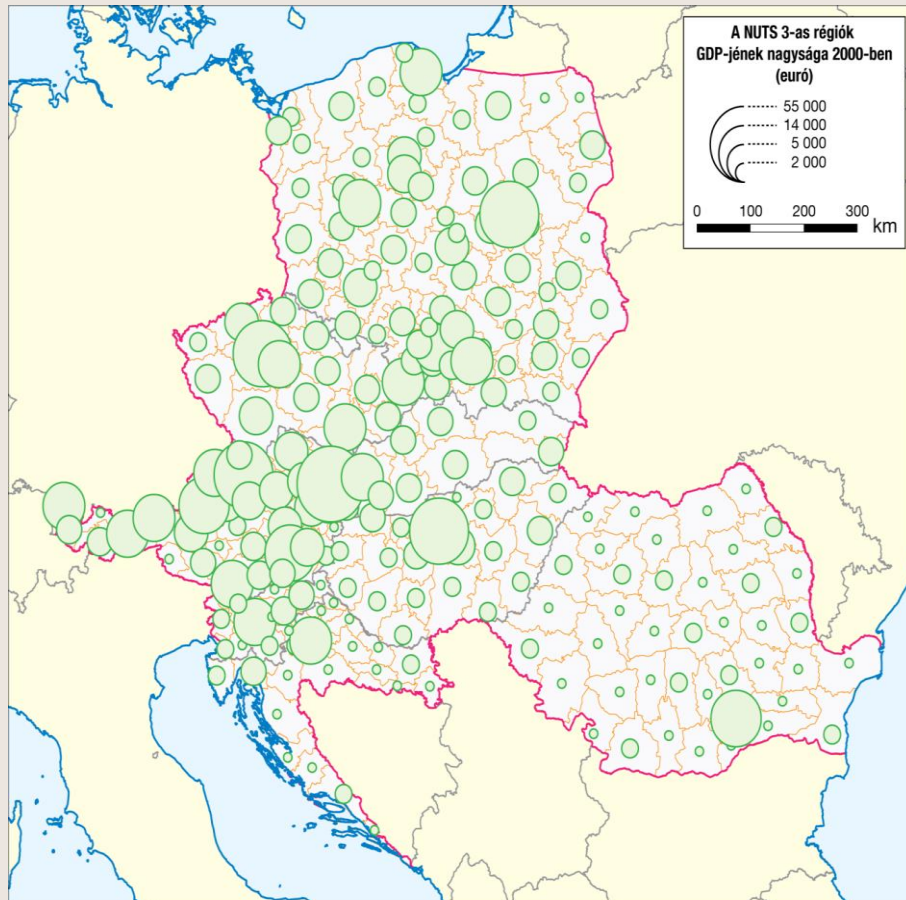
Forrás: Lengyel (2012), 214. o.

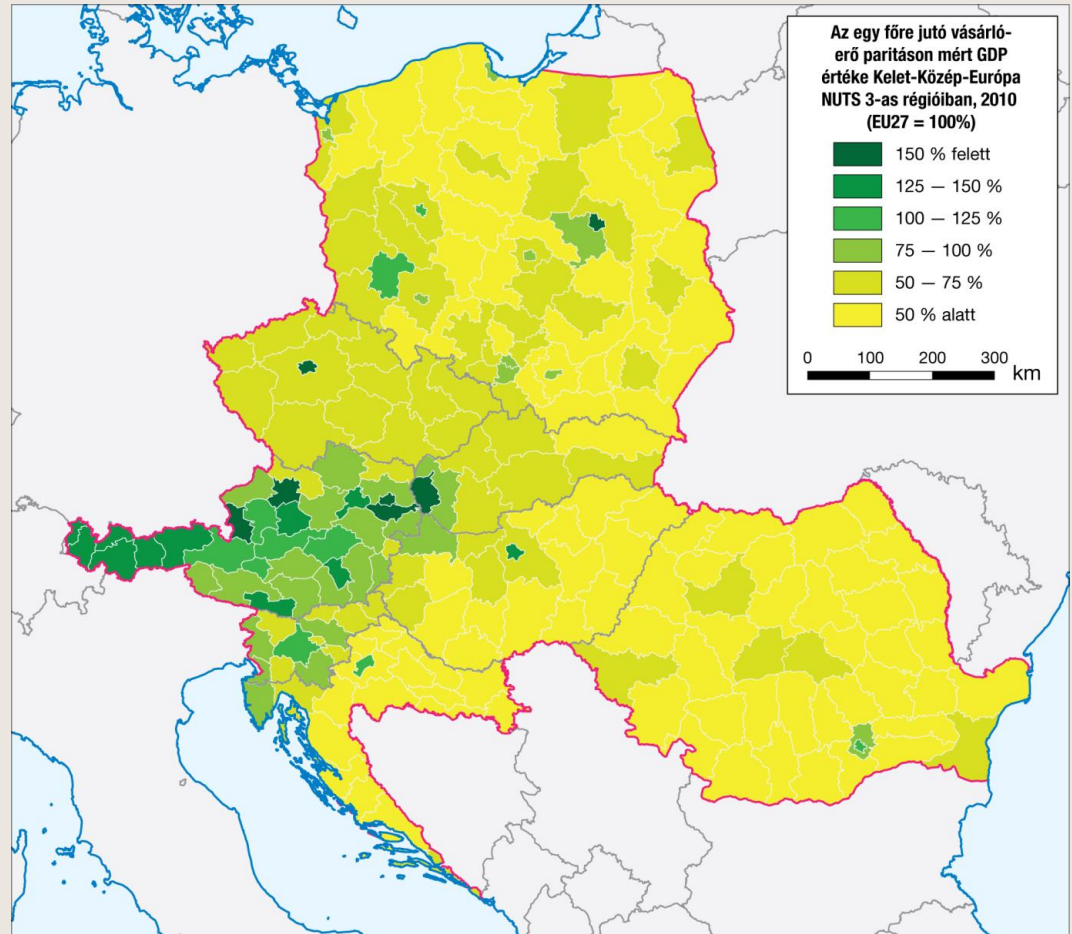
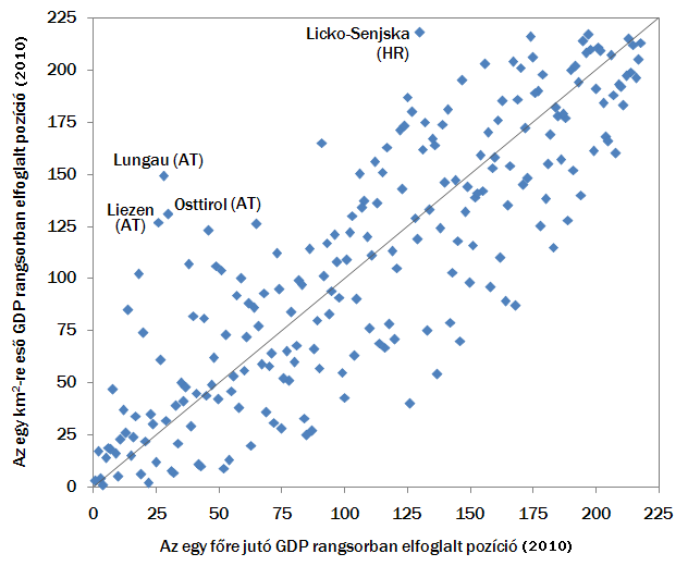
Egri-Törőcsik-Tánczos 2009

Kuttor 2009

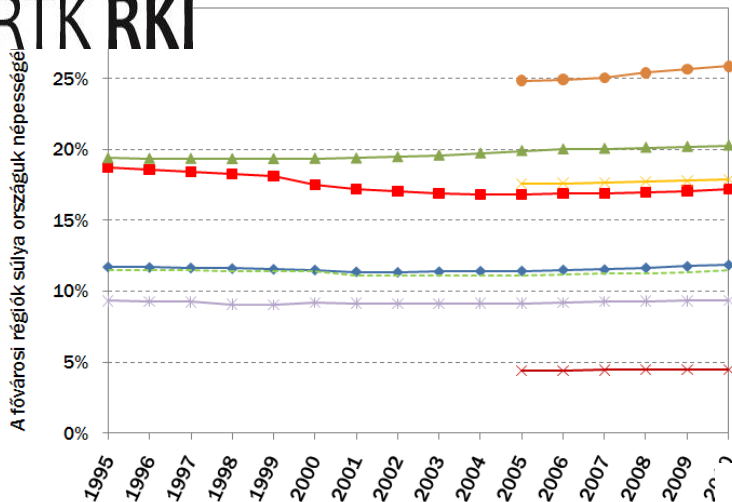
Gazdasági súlypontok 2000, 2010

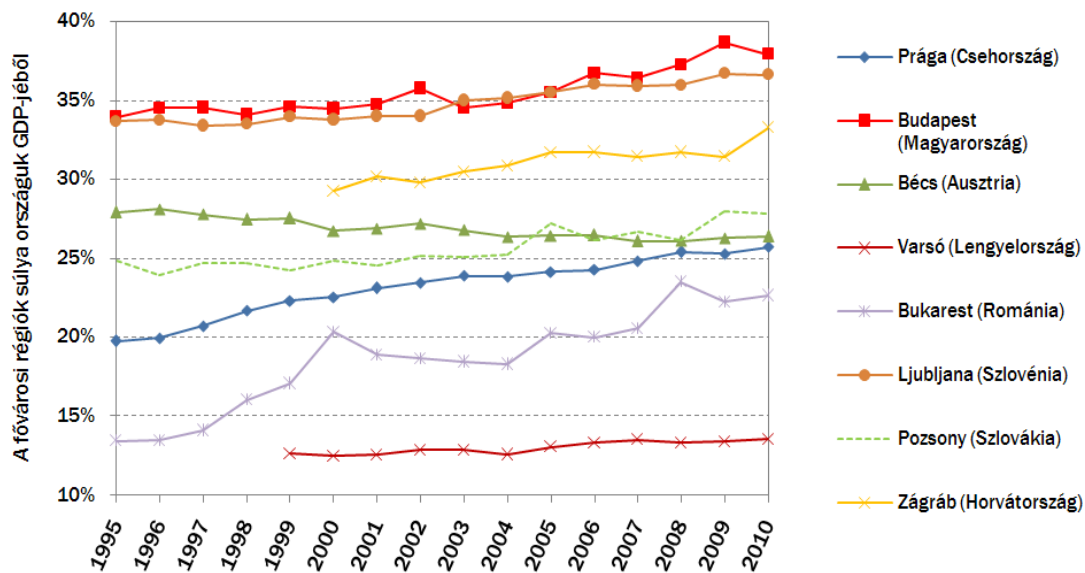
Perifériák

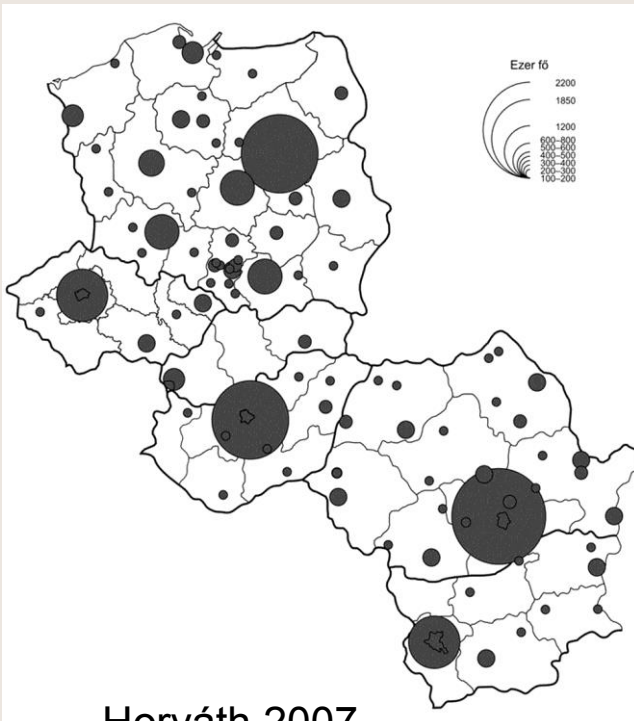
Csomópontok 1.

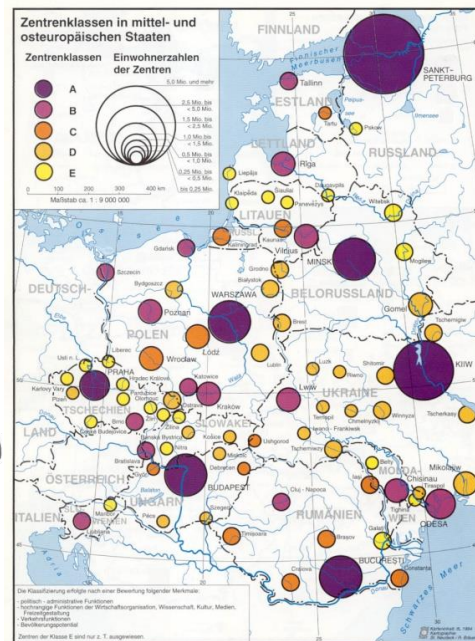
- Prága (Csehország)
- Budapest (Magyarország)
- ▲— Bécs (Ausztria)
- ×— Varsó (Lengyelország)
- *— Bukarest (Románia)
- Ljubljana (Szlovénia)
- Pozsony (Szlovákia)
- ×— Zágráb (Horvátország)

Csomópontok 2

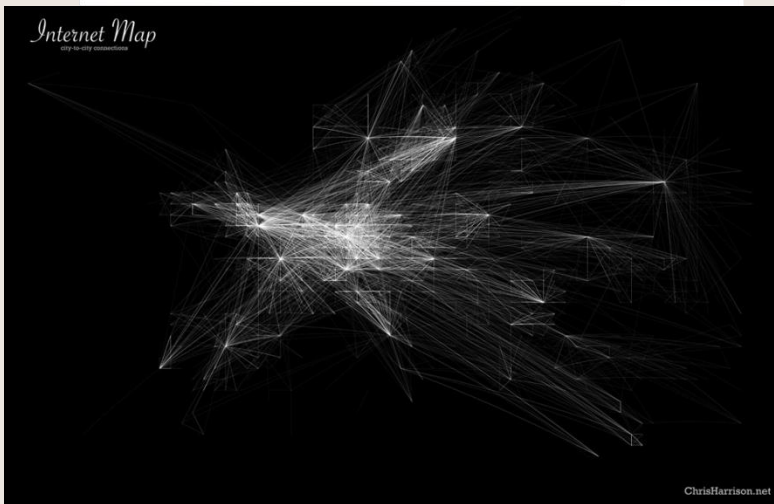
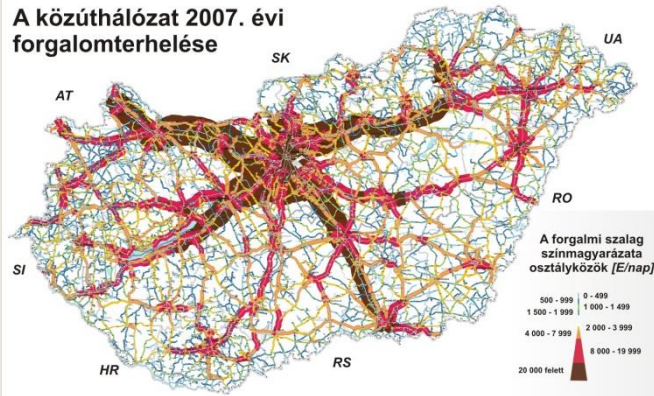
Horváth 2007

Florida-Gulden-Mellander 2007

Tengelyek

A közúthálózat 2007. évi forgalomterhelése

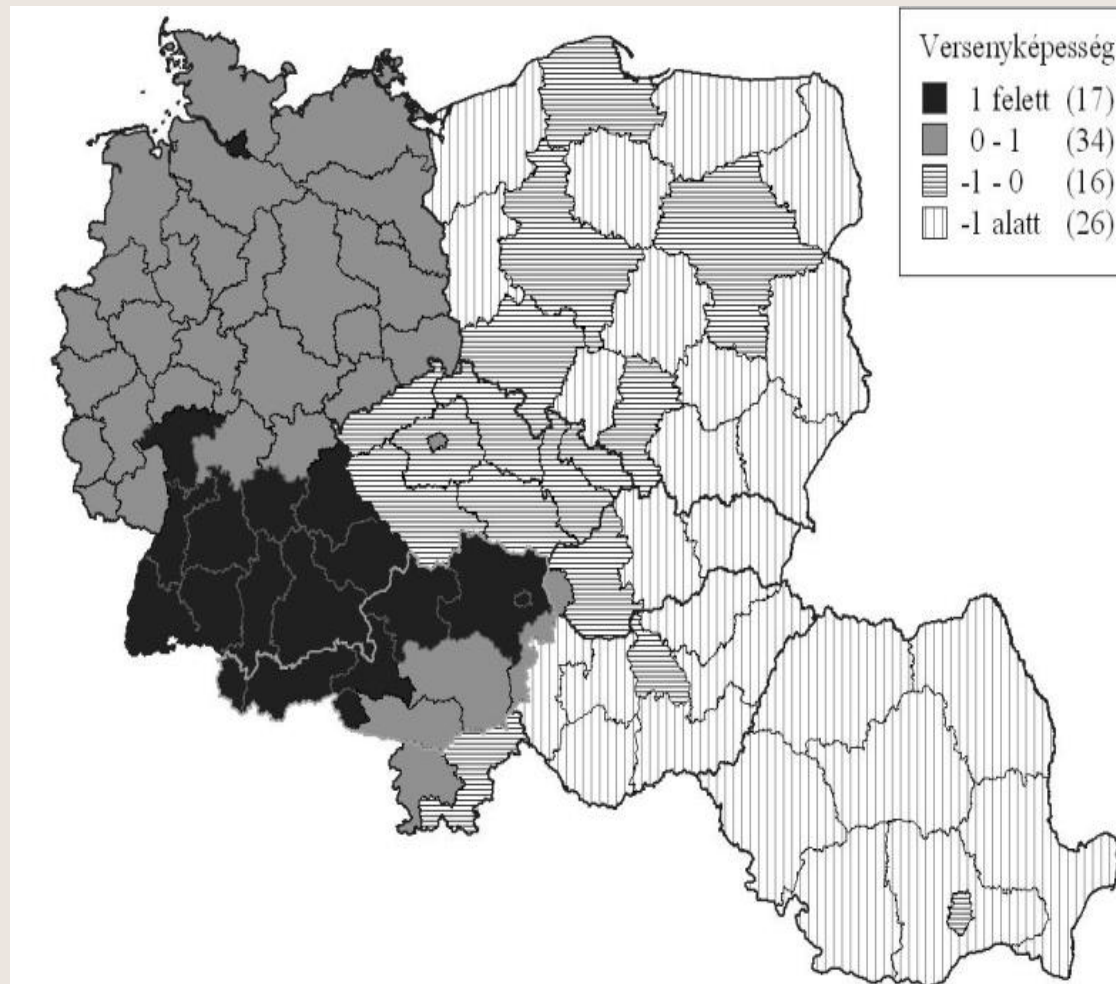
//chrisharrison.net

(Kelet-)Közép-Európa országai a Globális Versenyképességi Index mutatói alapján (2012)

Vizsgált tényezőcsoportok	CZ	PL	HU	SK	AU	SL	BU	HO	RO
Intézményrendszer	82	55	80	104	25	58	108	98	116
Infrastruktúra	38	73	50	56	15	35	76	44	97
Makro gazdasági környezet	42	72	44	54	33	50	31	60	58
Egészségügy, alapf. oktatás	53	43	51	42	20	24	49	60	83
Felsőoktatás	38	36	49	54	18	23	63	56	59
Fogyasztási piac	41	51	67	54	22	49	83	114	113
Munkaerő piac	75	57	79	86	32	91	49	106	104
Pénzügyi piac	57	37	72	47	34	128	80	92	77
Technológiai szint	31	42	49	45	17	34	52	50	59
Piac méret	40	19	52	59	36	78	62	71	43
Üzleti környezet	35	60	86	61	30	53	97	96	110
Innováció	34	63	37	89	23	32	92	74	102
Helyezés alapmutatók szerint	44	61	55	62	20	39	65	60	90
Helyezés hatékonysági mutatók szerint	34	28	52	51	19	55	59	72	64
Helyezés innovációs miliő szerint	32	61	58	74	10	36	97	83	106

A (Kelet-)Közép-Európa régiók versenyképességének főkomponens szerinti típusok (Lengyel, 2013)

Az első 20 legfejlettebb és a 20 legfejletlenebb régió (2016)

20 legmagasabb			20 legalacsonyabb		
1.	Belső-London (UK)	332	1.	Severozapaden (BG)	27
2.	Luxembourg (LU)	266	2.	Severen tsentralen (BG)	29
3.	Brüsszel (BE)	223	3.	Északkelet Románia (RO)	29
4.	Hamburg (DE)	188	4.	Yuzhen tsentralen (BG)	31
5.	Pozsony (SK)	178	5.	Severoiztochen (BG)	36
6.	Île de France (FR)	177	6.	Sud-Vest Oltenia (RO)	36
7.	Prága (CZ)	175	7.	Yugoiztochen (BG)	36
8.	Stockholm (SE)	172	8.	Délkelet Románia (RO)	38
9.	Groningen (NL)	170	9.	Észak-Magyarország (HU)	40
10.	Åland (FI)	166	10.	Dél-Muntenia (RO)	40
11.	Bécs (AT)	161	11.	Lubelskie (PL)	41
12.	Felső-Bajorország (DE)	160	12.	Podkarpackie (PL)	42
13.	Bréma (DE)	160	13.	Észak-Alföld (HU)	42
14.	Észak-Kelet Skócia (UK)	158	14.	Dél-Alföld (HU)	43
15.	Darmstadt (DE)	158	15.	Északnyugat-Románia (RO)	43
16.	Utrecht (NL)	157	16.	Dél-Dunántúl (HU)	45
17.	Észak-Hollandia (NL)	151	17.	Podlaskie (PL)	45
18.	Hovedstaden (DK)	149	18.	Warmińsko-Mazurskie (PL)	45
19.	Bolzano / Bozen (IT)	148	19.	Centru (RO)	46
20.	Berkshire, Buckinghamshire & Oxfordshire (UK)	142	20.	Świętokrzyskie (PL)	47

Európai Területi Együttműködési Kezdeményezések (2007-2013)

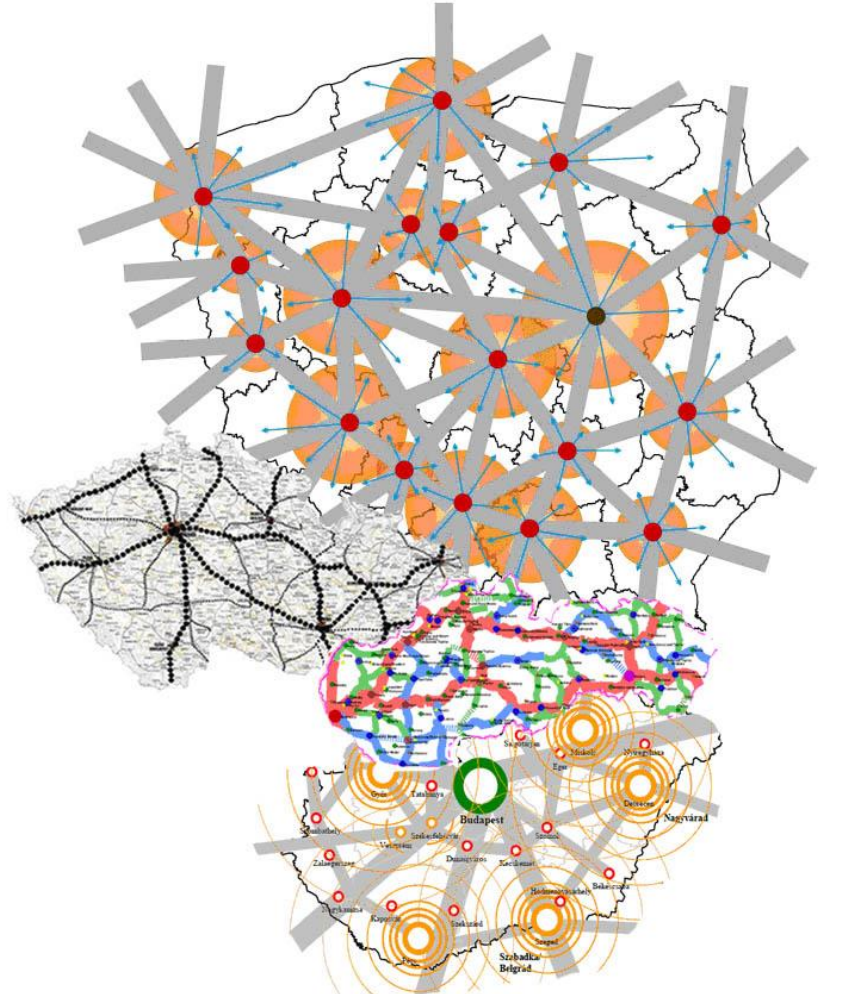

A Duna Térség – az Európai Duna Stratégia (EDS) területe

Térszerkezet alakítása össze nem hangolt területi politika

(Kelet-)közép-európai
harmónia a
fejlesztésben?

Trendek (Kelet-)Közép-Európa területi fejlődésében

- Egyre határozottabb **versenyter** alakul ki Kelet-Közép-Európában.
- **Fővárosok versenye** egyre élénkebb, ebben Berlin, Prága, Varsó, Bécs és Pozsony (Zágráb?) meghatározó szerepet játszik, a többi főváros helyzete csak országos szinten jelentős (koncentráció)
- Mindenütt a **fővárosok**, azok közvetlen térsége és a döntően a **nyugati országrészekben** lévő regionális nagyközpontok kínálnak kedvező telephelyi feltételeket és működési tereket, közel azonos dimenziókban és intézményekben (erős népességvonzás).
- A **regionális különbségek nem csökkenek**, sőt nőnek, stabil, nehezen elmozdulható térszerkezetek jönnek létre, amelyek tartós társadalmi, gazdasági, területi feszültségeket hordoznak („fekete lyukak”, a „periféria perifériája”).
- A **járműipar** döntően a közép-európai térség nagyvárosainak báziságazatává vált (beszállítói hálózatok megjelenésével), ami csak növeli a versenyt, rivalizálását, de a felzárkózás esélyeit!
- Az **országok feltártsága** (belső kapcsolataik, nemzetközi folyosókra való ráfűződés, hálózatokban való részvétel) különböző, a nagy térség (KKE, DUNA SR) szerveződés, összekapcsolódás még gyenge.
- **Határ menti térségek élénkülnek**, újszerű kapcsolatok jelennek meg, versenyteriségek, versenyközpontok!
- Nincs összehangolt területi politika, **sziget-effektus** mindenütt,

Üzenetek a magyar fejlesztés politika számára

- Kedvező földrajzi, geopolitikai **helyzet tudatosabb** érvényesítése.
- **Budapest** pozíciójának erősítése a (kelet-)közép-európai térség fővárosainak versenyében.
- A **regionális központok** adottságainak javítása, funkcionális nagyvárosi régiók szervezése, új területi politika.
- A **regionális különbségek** árnyaltabb kezelése, stabilitás és a leszakadás fékezése.
- **Makroregionális együttműködések** ösztönzése, támogatása (EDS, Centropa, Interreg, V4)
- **Határ menti kapcsolatok** élénkítése, új együttműködési terek ösztönzése (EGTC, város kapcsolatok)
- Üzenet a kutatóknak: **Követve Horváth Gyula munkásságát tárjuk fel** egyre mélyebben a (kelet-)közép-európai térség területi, gazdasági, társadalmi, környezeti, intézményi folyamatait!

A kutatási program – általános jellemzők

A területi tőke és az innovációs miliő szerepe a kelet-közép-európai regionális központok fejlődésében – 2018-2021

Célok:

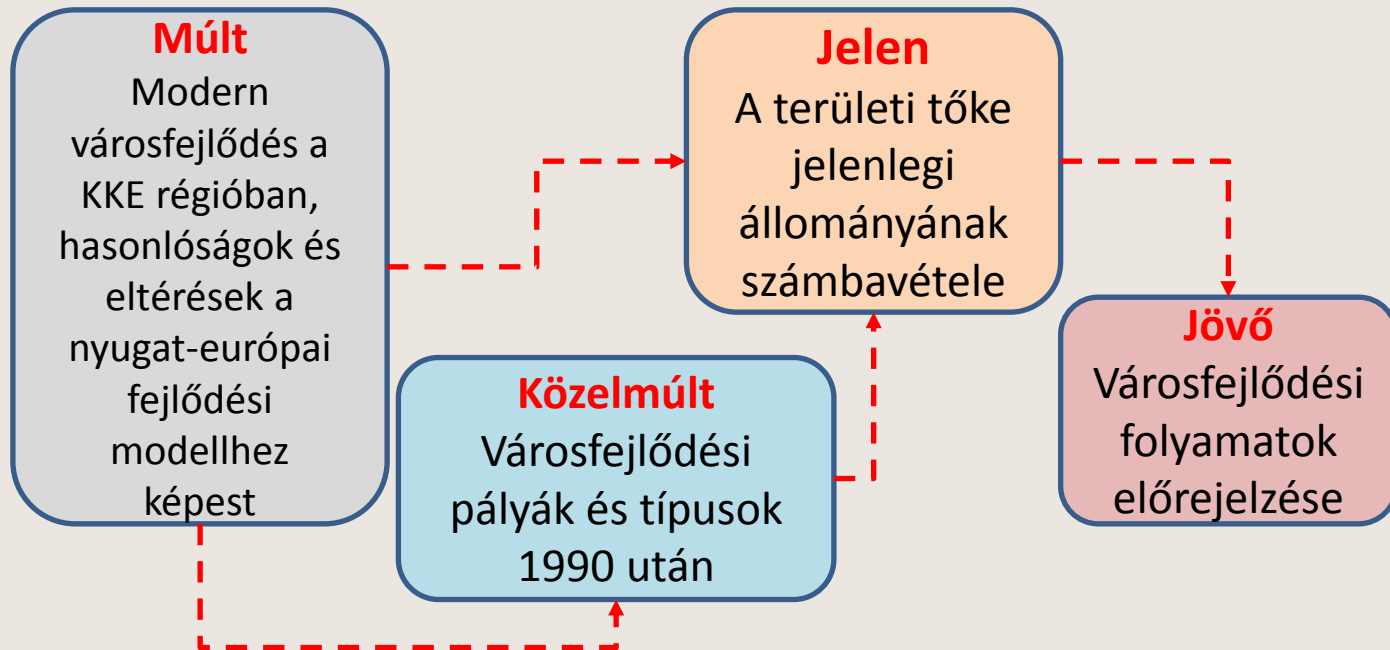
- A térség regionális központjainak fejlődését elsődlegesen meghatározó tényezők, tőkeelemek számbavétele
- Az innováció elsődleges hordozóinak azonosítása
- Fejlődési pályák típusainak meghatározása

Elméleti keretrendszer – területi tőke

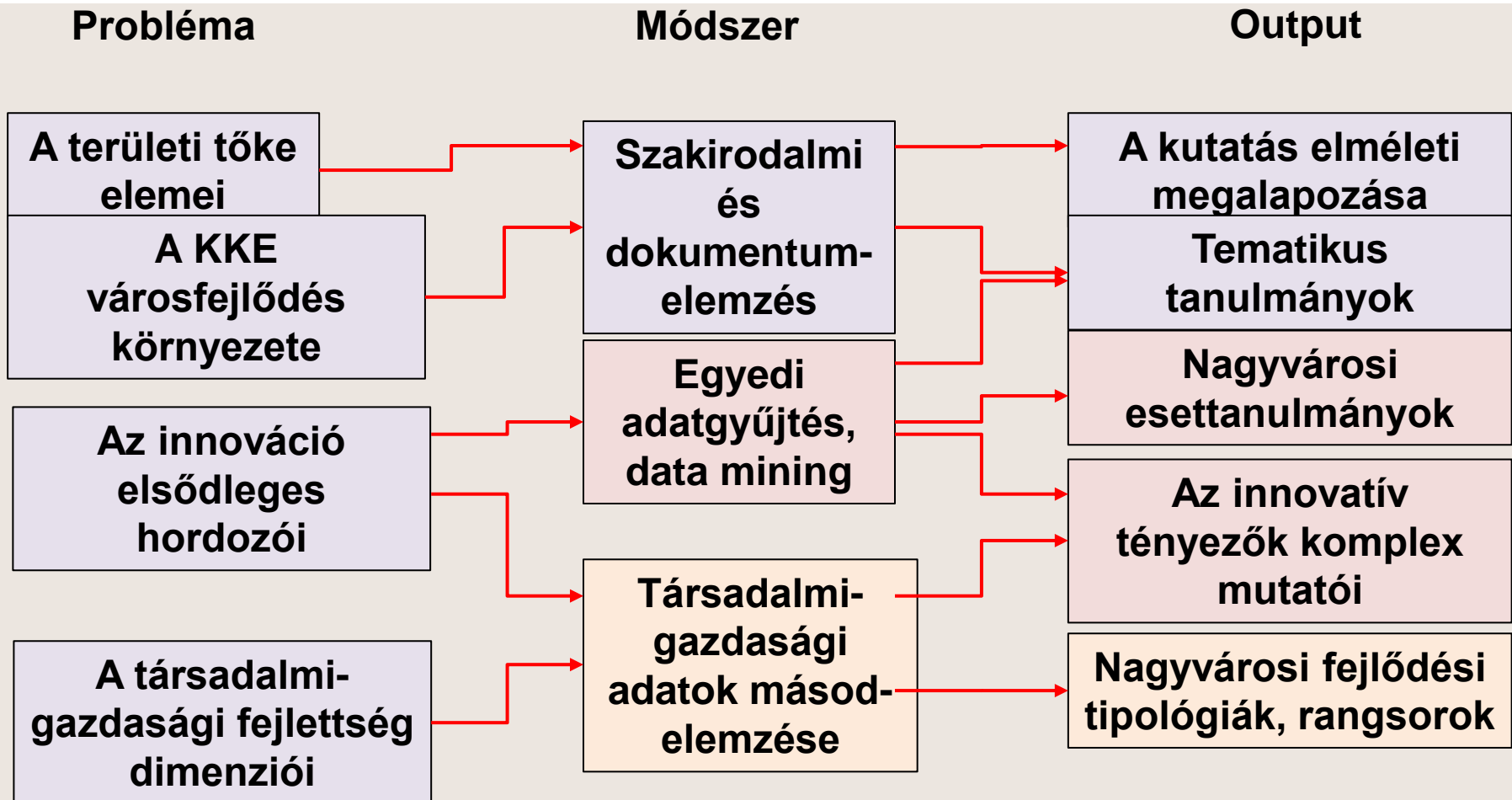
Területi lehatárolás és vizsgálati egységek:

- Kelet-Közép-Európa (Ausztria, Bulgária, Csehország, Horvátország, Lengyelország, Magyarország, Románia, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia)
- A térség 100 000 főnél nagyobb népességszámú városai, kivéve a fővárosokat
- 10 ország, 95 város

A kutatási folyamat - idődimenzió

A kutatási folyamat – lépések és módszerek

rechnitzer.janos@mta.krtk.hu

pathy.adam@mta.krtk.hu

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!